

AÐALSKIPULAG SVEITARFÉLAGSINS ÖLFUS 2020-2036

Nýir jarðstrengir vegna fiskeldis við Þorlákshöfn

Skipulags- og matslýsing

25.05.2023

UPPLÝSINGAR

SKJALALYKILL

103113-LYS-001-V02

HÖFUNDUR

Anna Bragadóttir

RÝNT

Ásgeir Jónsson

EFLA VERKFRÆDISTOFA

+354 412 6000

efla@efla.is

www.efla.is

EFNISYFIRLIT

1.1	Skipulagslýsing	5
1.2	Markmið	5
2.1	Skipulagssvæðið	6
2.2	Tengsl við aðrar áætlanir	7
2.2.1	Landsskipulagsstefna 2015-2026	7
2.2.2	Aðalskipulag Sveitarfélagsins Ölfuss 2020-2036	7
2.2.3	Kerfis- og framkvæmdaáætlun Landsnets	8
2.2.4	Deiliskipulag	8
2.3	Fornminjar	8
2.4	Náttúruvernd	8
4.1	Tengsl við aðrar áætlanir	9
4.2	Valkostir	10
4.3	Umhverfisþættir og áherslur	10
5.1	Tímalína	11

1 INNGANGUR

Aðalskipulag Ölfus 2020-2036 tók gildi í lok árs 2022. Hér er sett er fram skipulags- og matslýsing vegna nýrra fyrirhugaðra jarðstrengja en áformað er að Landsnet hf. tengi tvær fiskeldisstöðvar vestan Þorlákshafnar inn á (66 kV) flutningskerfið.

Með skipulagslýsingu þessari er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að málefnum aðalskipulagsbreytingarinnar og komandi skipulagsvinnu.

1.1 Skipulagslýsing

Tilgangurinn með gerð skipulagslýsingar er að tryggja aðkomu almennings og hagsmunaaðila að skipulagsferlinu á fyrstu stigum þess, auka gagnsæi, tryggja betra upplýsingaflæði, skila betri og markvissari skipulagsvinnu og gefa sveitarstjórnunum og þeim sem koma að ferlinu betri yfirsýn allt frá fyrstu skrefum.

Samkvæmt 1. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 skal sveitarstjórn taka saman lýsingu á skipulagsverkefni. Í lýsingu skal koma fram hvaða áherslur sveitarstjórn hafi við aðalskipulagsgerðina, upplýsingar um forsendur, fyrirbyggjandi stefnu og fyrirhugað skipulagsferli. Samkvæmt gr. 4.2.2. í skipulagsreglugerð nr. 90/2013 skal sameina gerð skipulagslýsingar og matslýsingar um umfang og áherslur í umhverfismati aðalskipulagsins. Umhverfismat áætlana skal unnið í samræmi við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Með skipulagslýsingu þessari er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að málefnum aðalskipulagsbreytinganna í komandi skipulagsvinnu.

1.2 Markmið

Helstu markmið með aðalskipulagsbreytingarinnar eru eftirfarandi:

Skilgreina legu nýrra jarðstrengja vestan Þorlákshafnar frá tengivirki við Suðurstrandaveg og að iðnaðarlóðum m.a. fyrir fiskeldi vestan Þorlákshafnar.

Styrkja raforkutengingu iðnaðarsvæða m.a. vegna fiskeldisstöðva.

Koma á hringtengingu raforkuflutningskerfis til að tryggja betur raforkuflutning.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

Á iðnaðarsvæðum vestan Þorlákshafnar hefur undanfarin ár verið að rísa umfangsmikið fiskeldi. Tveir stórnotendur raforku hafa óskað eftir tengingu við 66 kV flutningskerfis Landsnets í Þorlákshöfn. Samið hefur verið um 14 MW tengingu fyrir Landeldi og 20 MW fyrir GeoSalmo til að byrja með, en báðir notendurnir stefna svo á 32 MW hvor um sig árið 2029. Fyrirtækin hafa bæði óskað eftir gangsetningu mars 2025 sem er ekki innan hefðbundins framkvæmda- og tengitíma viðskiptavina og því er verkefnið skilgreint sem hraðverkefni hjá Landsneti. Verkefnið er á framkvæmdaáætlun kerfisáætlunar Landsnets.

Þorlákshafnarlína 1 (TO1) er 66 kV loftlína sem liggur frá Hveragerði í tengivirki við Suðurstrandaveg skammt norðan Þorlákshafnar. Þangað liggur einnig Selfosslína 3 (SE3) sem er 66 kV jarðstrengur. Fyrirhuguð framkvæmd felur í sér stækkun á tengivirkinu og lagningu tveggja jarðstrengja þaðan að Keflavík sem liggur vestan Þorlákshafnar. Strengirnir hafa fengið vinnuheitin Suðurstrandarlínur 1 og 2 (SD1 og SD2), en SD1 liggur að Landeldi, sem er með lóðir við Laxabraut 15-17 og 21-25, og er um 1,9 km löng og SD2 sem liggur að fyrirhuguðu svæði GeoSalmo vestar við Laxabraut og er um 4,1 km löng.

Seinna er fyrirhugað að bæta við streng milli notendanna tveggja, um 2,9 km, til þess að uppfylla n-1 afhendingaröryggi. Ekki hefur verið tekin ákvörðun um hvort eða hvenær farið verður í þá framkvæmd.

2.1 Skipulagssvæðið

Svæðið milli tengivirkisins og stórnotendanna tveggja er að mestu sandorpið hraun og víða er grunnt á helluhraun.

MYND 1. Fyrirhuguð jarðstrengsleið meðfram Suðurstrandarvegi.

2.2 Tengsl við aðrar áætlanir

Gæta þarf samræmis á milli skipulagsstiga og annarra áætlana. Horft verður til áherslna og stefnumiða í eftirfarandi stefnum:

2.2.1 Landsskipulagsstefna 2015-2026

Í Landsskipulagsstefnu 2015-2026 er sett fram stefna um að skipulag gefi kost á að nýta orkulindir í dreifbýli með sjálfbærni og umhverfisvernd að leiðarljósi (markmið 2.5). Jafnframt gefi skipulag kost á uppbyggingu flutningsmannvirkja raforku. Mannvirki vegna orkuvinnslu og orkuflutnings falli sem best að landslagi og annarri landnotkun.

2.2.2 Aðalskipulag Sveitarfélagsins Ölfuss 2020-2036

Allt land sem nýir jarðstrengir munu liggja um, er í eigu sveitarfélagsins. Ný strengleið mun liggja frá iðnaðarsvæðinu I2 sem er í jaðri skógræktar- og landgræðslusvæðisins SL1 sem er norðan Suðurstrandarvegur. Áætlað er að þvera Suðurstrandaveg strax við tengivirknið og fylgja hjólreiðaleið sem liggur samsíða Suðurstrandavegi. Annar heldur áfram meðfram Suðurstrandavegi, eftir að hjólaleiðin tekur enda, að svæði GeoSalmo en hinn fer stystu leið til suðurs að lóðum Landeldis ehf. Umhverfis stíginn og að veginum er opið svæði OP5 en iðnaðarsvæðið I3 þétt sunnan stígsins.

Kallar þetta á breytingar á bæði þéttbýlis- og sveitarfélagsuppdrætti.

MYND 2. Hluti gildandi aðalskipulags, svæði merkt með rauðum hring verða tengd saman með jarðstreng.

Í skilmálum aðalskipulags í kafla 6.4 rafveita kemur fram:

- Háspennulínur og aðrar lagnir verði settar í jörðu þar sem aðstæður og möguleg tækni leyfir, s.s. þegar farið er um svæði sem eru ákjósanleg til útivistar og ferðamennsku eða vegna sérstæðs náttúrufars og lífríkis.

2.2.3 Kerfis- og framkvæmdaáætlun Landsnets

Árlega leggur Landsnet fram kerfisáætlun til Orkustofnunar og gerir grein fyrir fyrirhuguðum uppbyggingum eða uppfærslum á meginflutningskerfi raforku næstu 10 ára, ásamt framkvæmdaáætlun til þriggja ára og er framkvæmdin tilgreind í kerfisáætlun.

Í drögum að áætlun um framkvæmdaverk 2024-2026 sem unnin er skv. kerfisáætlun Landsnets 2023-2032, kemur fram í kafla 2.3.8 Þorlákshöfn – tenging viðskiptavina: „*Verkefnið snýr að tengingu tveggja laxeldisstöðva vestan við Þorlákshöfn. Þær verða tengdar með sitt hvorum 66 kV jarðstrengjum frá tengivirki Landsnets í Þorlákshöfn, um 2 og 4 km langir. Gert er ráð fyrir að framkvæmdir hefjist 2024 og þeim ljúki 2025.*“

2.2.4 Deiliskipulag

Verið er að vinna deiliskipulag tengivirkisins norðan Þorlákshafnar. Þar verður gert ráð fyrir stækkun tengivirkisins sem nauðsynleg er fyrir þessa framkvæmd. Verið er að endurskoða deiliskipulag Landeldis ehf og verður gert ráð fyrir tengingu jarðstrengsins þar. Ekki er til deiliskipulag fyrir svæði GeoSalmo en svæðið verður deiliskipulagt áður en uppbygging hefst og skal þá taka mið af móttöku jarðstrengsins.

2.3 Fornminjar

Samkvæmt minjasjá Minjastofnunar Íslands eru fornleifar í eða við fyrirhugaða strengleið. Um er að ræða vörður sem mörkuðu samgönguleiðir fyrr á öldum.

Óheimilt er að raska fornminjum nema með leyfi Minjastofnunar Íslands. Finnist áður ókunnar minjar ber að tilkynna fundinn til Minjastofnunar svo fljótt sem auðið er skv. 24. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012. Friðhelgað svæði umhverfis fornminjar er 15 m skv. 22. gr. laganna.

2.4 Náttúruvernd

Samkvæmt 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 búa tiltekin vistkerfi og jarðminjar yfir sérstakri vernd sem forðast ber að raska. Á fyrirhugaðri strengleið og því svæði sem verður fyrir raski er sérstök vernd náttúruminja. Svæðið er á hrauninu Heiðin há, samkvæmt kortlagningu Náttúrufræðistofu Íslands, og er <4000 ára og telst því forsögulegt hraun sem forðast ber að raska.

3 AÐALSKIPULAGSBREYTING

Gerð verður breyting á bæði þéttbýlisupprætti og sveitarfélagsupprætti. Lega nýra jarðstrengja frá tengivirkinu verða sýndir á þéttbýlisupprætti og sveitarfélagsupprætti. Settir verða skilmálar um strengina í greinargerð og fágang svæðisins.

4 UMHVERFISÁHRIF

Framkvæmdir við fyrirhugaða jarðstrengi eru tilkynningarskyldar til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu, skv. flokki B, sbr. tl. 13.02 í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Þar segir:

„Allar breytingar eða viðbætur við framkvæmdir sem tilgreindar eru í flokki A, utan þess sem fellur undir tölul. 13.01, og flokki B sem hafa verið leyfðar, framkvæmdar eða eru í framkvæmd og kunna að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.“

Framkvæmdin fellur einnig undir tl. 10.16 þar sem farið er um svæði sem nýtur sérstakrar verndar.

Framkvæmd mun fara í fyrirspurnarferli til Skipulagsstofnunar um hvort verkefnið falli undir matsskyldu og hvort ráðast þurfi í umhverfismat eða ekki.

Gerð verður grein fyrir áhrifum aðalskipulagsbreytingarinnar á umhverfið í samræmi við 5. mgr. 12. gr. skipulagslaga og 14. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Í skipulagsgerð er mat á áhrifum aðalskipulagsbreytingarinnar mikilvægt og nýtist m.a. til að bregðast við hugsanlega neikvæðum umhverfisáhrifum með breytingu á stefnu eða mótun á mótvægisáðgerðum. Mat á áhrifum mun byggja á fyrirbyggjandi upplýsingum um grunnástand umhverfis.

4.1 Tengsl við aðrar áætlanir

Í umhverfisskýrslu fyrir aðalskipulagsbreytinguna verður gerð grein fyrir tengslum og samræmi við aðrar áætlanir og stefnur sem taka þarf tillit til sem geta haft áhrif á breytinguna. Helstu stefnur og áætlanir má sjá í kafla 2.2.

4.2 Valkostir

Valkostir verða bornir saman í umhverfisskýrslu aðalskipulagsbreytinganna. Valkostir verða útfærðir m.t.t. þeirra hugmynda sem hafa komið fram um breytingarnar.

4.3 Umhverfisþættir og áherslur

Í umhverfisskýrslu með aðalskipulagsbreytingunum verða skoðuð áhrif á þá umhverfisþætti sem tilgreindir eru í töflu 1 og þeir metnir í samræmi við stefnuskjöl og viðmið. Yfirlit yfir líklegar meginspurningar í umhverfisskýrslu er að finna í töflu 1. Viðmið fyrir hvern umhverfisþátt eru sett með tilliti til laga og reglugerða, stefnuskjala sveitarfélagsins auk viðmiða í opinberum stefnuskjöllum og/eða alþjóðlegum skuldbindingum.

Framsetning á niðurstöðu matsins verður í formi greinagerðar.

TAFLA 1. Umhverfisþættir, matsspurningar og viðmið.

UMVERFISÞÆTTIR	MATSPURNING	VIÐMIÐ
Ásýnd og landslag	Áhrif á ásýnd og landslag.	Landsskipulagsstefna 2015-2026.
Samfélag	Útivistamöguleikar Störf og afkoma	Stefna í aðalskipulagi. Landsskipulagsstefna 2015-2026.
Minjar og verndarsvæði	Áhrif á náttúruminjar, fornminjar og verndarsvæði.	Stefna í aðalskipulagi. Aðalskráning fornminja.

5 SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ

Ferli skipulags fer skv. skipulagslögum nr. 123/2010.

Aðalskipulagsbreytingin verður kynnt og auglýst í samræmi við gr. 4.6 í skipulagsreglugerð nr. 90/2013 á heimasíðu sveitarfélagsins og í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar.

Á kynningartíma verður almenningi og umsagnaraðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og sjónarmið um fyrirhugaðar breytingar. Þær skulu vera skriflegar og berast í fyrir auglýstan tímafrest og skulu berast í gegnum skipulagsgátt: skipulagsgatt.is

Sérstaklega verður óskað eftir umsögnum um deiliskipulagstillögu frá eftirtöldum aðilum:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Náttúrufræðistofnun
- Minjastofnun Íslands
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands
- Vegagerðin

Eftir atvikum verður óskað umsagna annarra aðila, m.a. nefnda innan stjórnslu sveitarfélagsins.

5.1 Tímalína

